

Jaarverslag 2020

STICHTING

OMDUW

oecumenische missionaire
diaconale utrechtse werkgroep

Stichting Omduw

Voorwoord

Het jaarverslag van de stichting Beheer Omduw over 2020 komt dit jaar op twee manieren naar u toe. Het volledige verslag wordt op de website van Omduw geplaatst en een korte versie wordt u op papier aangereikt. In deze tijd van verdergaande automatisering leek deze werkwijze een prima manier om u kennis te laten maken met het wel en wee van Omduw in 2020.

Voor iedereen in Nederland was 2020 een bijzonder jaar. Ons hele leven werd in meer of mindere mate beïnvloed door de coronapandemie die eind februari naar ons land kwam. Ook het leven van de dak- en thuislozen werd er door beïnvloed. De toegang tot de dagopvang Herstart (de opvolger van het Catharijnehuis sinds december 2018) werd aan strenge regels gebonden. Het Smulhuis was alleen nog toegankelijk voor de gasten die in de Sleep Inn sliepen. Een aantal andere plaatsen waaronder bibliotheken waren een groot aantal weken dicht en dus was er voor daklozen minder toegang tot het internet en een kop koffie. Ook het spreekuur van Omduw was in de eerste maanden van de pandemie gesloten. Vanaf begin juli was het spreekuur weer toegankelijk, met een coronaprotocol dat in acht werd genomen.

In het begin van de pandemie was er grote zorg over de wijze waarop daklozen aan een maaltijd konden komen. Restaurants werden gesloten en dat gold ook voor de eetplekken voor daklozen. Vrij snel waren er initiatieven om de dakloze medemens door middel van afhaalmaaltijden van eten te voorzien. Deze initiatieven zijn vanuit Omduw financieel ondersteund. De gemeente heeft in deze, evenals voor het verlenen van onderdak, ook haar verantwoordelijkheid genomen.

Opvallend is dat het aantal coronabesmettingen onder de dak- en thuislozen lager is dan het gemiddelde aantal besmettingen in de totale bevolking van Nederland.

Vergaderen in het afgelopen jaar is nog lang doorgezet, maar in de loop van het jaar werd er uiteindelijk overgeschakeld naar online vergaderen. De bijeenkomsten van de Raad van Advies zijn niet doorgegaan. De noodzakelijke goedkeuring van de jaarrekening en de begroting werd per mail georganiseerd. Er werd dit jaar maar één teambijeenkomst gehouden.

2020 was een bijzonder jaar, waarin met de nodige voorzichtigheid het werk van Omduw door de vrijwilligers en het bestuur zo goed mogelijk vorm werd gegeven.

Namens het bestuur
Jan M. de Kruijf
Voorzitter

Wat is Omduw?

Omduw staat voor 'Oecumenische Missionaire Diaconale Utrechtse Werkgroep'. Onder deze vlag zet een aantal vrijwilligers uit de lokale kerken zich in voor het welzijn van mensen in de stad Utrecht, op basis van christelijke uitgangspunten en waarden. Daarnaast vormen ook de Universele en Europese Mensenrechtenverklaringen leidraad voor het handelen van Omduw.

De activiteiten van Omduw kenmerken zich door:

- Directe, meestal kortdurende, hulpverlening.
- Het signaleren van misstanden in de stad Utrecht.
- Het beïnvloeden van besluitvorming die betrekking heeft op de diaconale missionaire activiteiten.

De letterlijke betekenis van diaconie is: het zich dienstbaar opstellen en hulp bieden aan allen die dit nodig hebben. Omduw is zich er terdege van bewust dat naast katholieken en protestanten ook anderen actief zijn op dit terrein.

De hulpverlening van Omduw concentreert zich op mensen aan de rand van de samenleving. Dakloosheid en armoede staan hierbij centraal. Het gaat bij onze hulpverlening in eerste instantie om mensen die geen lid zijn van een parochie of kerkelijke gemeenschap. Degenen die lid zijn van een kerkelijke organisatie behoren in de visie van Omduw door hun eigen geloofsgemeenschap geholpen te worden. De hulpverlening van Omduw komt vooral aan de orde in situaties waarin anderen geen hulp bieden. Omduw probeert mensen te helpen die dak- of thuisloos zijn (of kans lopen dit te worden), die geen uitkering hebben of die door schulden gebrek dreigen te lijden. Een bijzondere doelgroep vormen de zogeheten 'ongedocumenteerden', mensen die onder ons verblijven zonder verblijfsvergunning of identiteitspapieren.

Missie

- Omduw is een initiatief dat gedragen en gefinancierd wordt door zeventien Utrechtse kerken en organisaties.
- Omduw heeft als hoofddoel het welzijn van mensen in deze stad te bevorderen.
- Omduw is er vooral om mensen die dakloos zijn (of dreigen te worden) met raad en daad terzijde staan.
- Omduw werkt met deskundige en gemotiveerde vrijwilligers. Zij geven bezoekers van het spreekuur concrete hulp bij b.v. het verkrijgen van een ID-kaart, het vinden van een slaappleaats of maaltijd, voor zover mogelijk en noodzakelijk.
- Omduw biedt ook een luisterend oor.

De organisatie

Omduw is in 1982 opgericht en is sinds 1994 een stichting. Deze stichting wordt gedragen door parochiële en diaconale instellingen die verbonden zijn aan zeventien kerkgemeenschappen en organisaties in de stad. Er is een dagelijks bestuur en een Raad van Advies. Voor het spreekuur is een team van vrijwilligers actief.

Deelnemers

De deelnemende kerkgemeenschappen en organisaties in Omduw waren in 2020:

- Roomskatholieke parochies Utrecht
- Majellakerk
- Oud-Katholieke kerk
- Johannescentrumgemeente
- EUG Oecumenische Janskerkgemeente
- Domkerk / Citypastoraat
- Marcus-Nicolaikerk
- Tuindorpkerk
- Pieterskerk
- Nieuwe Kerk
- Jacobikerk
- Evangelisch-Lutherse Gemeente
- Doopsgezinde Gemeente
- Remonstrantse Gemeente
- Anglicaanse Holy Trinity Church
- Leger des Heils (maatschappelijke organisatie)
- Marekerk, De Meern

Het bestuur

Het bestuur van Omduw bestond aan het begin van het jaar uit zes mensen, van wie de meesten afkomstig zijn uit de deelnemende kerken. Dit bestuur regelt praktische zaken en bereidt beleid voor. In 2020 kwam het bestuur, vooral door de coronasituatie, minder vaak bijeen dan gebruikelijk: zeven keer. De vergaderingen vonden in het begin van het jaar nog bij bestuursleden thuis plaats. Later vergaderden we in de kapel van het Bonifacius-huis, waar meer afstand gehouden kan worden. De eigenaar van het Bonifacius-huis gaf midden 2020 aan dat bestuursvergaderingen hier niet meer mochten plaatsvinden. We waren blij dat de Nicolaas Monica Parochie ons wel vergaderruimte ter beschikking wilde stellen.

Aan het eind van 2019 had Arno van der Steen als bestuurslid het stokje al doorgegeven aan Mary Halbeek, ook vanuit de Oud-Katholieke Kerk. Maar tot een officieel en gezellig afscheid van Arno kwam het pas in de bestuursvergadering van 3 juni.

Na de zomer werd het bestuur uitgebreid met Peet Valstar. Het bestuur bestond daardoor aan het eind van het jaar uit zeven mensen. Peet is met ingang van 2021 ook lid van het spreekuurteam. Jan de Kruijf heeft aangegeven in 2021 te stoppen met zijn voorzitterschap.

Raad van Advies

De Raad van Advies bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende kerken. Deze raad adviseert over beleidszaken en keurt de begroting en jaarrekening goed.

De voorjaarsvergadering van de Raad van Advies zou plaatsvinden op 27 april. We zouden een voordracht krijgen over schulden en armoede en het jaarverslag en de jaarrekening stonden op de agenda. De bijeenkomst ging helaas niet door vanwege de coronamaatregelen.

De najaarsvergadering stond voor 4 november gepland, maar die bijeenkomst was hetzelfde lot beschoren als die in het voorjaar. Het alsnog goedkeuren van de jaarrekening 2019 en het vaststellen van de begroting 2021 werden daarom in een mail-ronde afgehandeld.

Spreekuurteam

De vrijwilligersbijeenkomst van 10 maart ging, met aangepaste maatregelen, door in het Bonifacius-huis. Het was vooral een gezelligheids- en uitwisselingsbijeenkomst. Eén van de onderwerpen van gesprek was het omgaan met aanvragen voor ID-kaarten, telefoonkaarten en vervoerskaarten. Ook kwam aan de orde of we zicht hebben op cliënten die we een lange tijd niet meer zien.

Op 13 oktober vond de najaarsbijeenkomst van het team plaats op de mooie locatie van ORKA in de Mariahoek. Na een gezellige borrel en lekker eten, hadden we als spreker Gijs van Ginkel te gast. Hij vertelde over de organisatorische overgang die het Stadsteam Herstel gaat maken als het ondergebracht wordt bij de Buurt Team Organisatie (BTO) van particulier zorgaanbieder Includio.

Spreekuur

Het jaar 2020 was een bijzonder jaar. Door de coronapandemie werd er tussen half maart en begin juli geen spreekuur gehouden. Daarna zijn we weer gestart. We maakten een coronaprotocol voor het spreekuur, zodat er aan de regels van de overheid kon worden voldaan en er een gevoel veiligheid gecreëerd werd. Belangrijk was afstand houden: dus niet teveel mensen in de wachtruimte. In de periode dat we gesloten waren, werden onze klanten te woord gestaan door het Stadsteam Herstel. Zij namen indien nodig contact met ons op. Het waren vooral vragen over het verkrijgen van ID-kaarten en soms ook huisvesting en vervoer. In die periode werd er ook meer gebeld naar de Omduwtelefoon en konden sommige klanten telefonisch geadviseerd worden. Waar mogelijk werden er afspraken voor hulp gemaakt.

Het spreekuur kwam door de sluiting in het voorjaar weer moeilijk op gang. In de zomerperiode was er zelfs tweemaal een spreekuur zonder klanten.

Het aantal klanten dat ons spreekuur bezocht was in het afgelopen jaar als volgt:

	2018	2019	2020
Nederland	158	119	51
Europese Unie	71	77	35
Oost-Europa	4	3	7
Afrika	88	75	90 ¹⁾
Azië	8	3	6
Amerika	8	3	6
Totaal	337	280	195

¹⁾ 51 van hen kwamen uit Noord Afrika en vooral uit Marokko

Over de bezoekcijfers kan gezegd worden dat de coronapandemie duidelijk van invloed was op het aantal bezoekers. Er kwamen minder cliënten. Al met al hebben we in 2020 195 klanten te woord gestaan. Opvallend is dat het aantal bezoekers uit Noord-Afrika aanzienlijk was.

Er werden weinig slaapbonnen uitgegeven omdat de gemeente vanwege de covid-19 infecties ruimhartig gratis onderdak aanbood, o.a. in de Stadsbrug. De Stadsbrug was en is al jaren de plaats waar dak- en thuislozen bij temperaturen onder nul 's nachts konden slapen.

In de Stadsbrug ook kregen de gasten naast ontbijt een warme maaltijd en desgewenst ook een lunch. Er was dus sprake van een vorm van 24-uuropvang. Ook de opvang van De Toevlucht ging van nacht-opvang over in een 24-uuropvang met eten gedurende de dag.

In het begin van het jaar kregen we veel verzoeken om smulmunten voor het Smulhuis en eetbonnen van De Wijkplaats. De vraag naar smulmunten stopte door de coronapandemie omdat kort na het uitbreken van de pandemie het Smulhuis alleen nog toegankelijk was voor hen die in de Sleep Inn de nacht doorbrachten. Wellicht kregen we daardoor vaker verzoeken om financiële hulp bij het doen van boodschappen, zodat onze klanten toch nog wat te eten hadden.

Door het jaar heen waren er veel verzoeken om hulp bij het verkrijgen van een ID-kaart en voor het opladen van het beltegoed. Er waren in 2020 meer verzoeken om assistentie bij het vervoer. Met treinkaartjes of een gegeven fiets werd hulp verleend.

Zevenmaal was er een verzoek om hulp bij het gaan wonen. Met de klant werden dan inkopen gedaan voor de meest essentiële zaken die nodig zijn om te kunnen gaan wonen. Soms deden we inkopen online.

Incidenteel hielpen we mensen met het verkrijgen van medicijnen en drogisterij-artikelen. Ook konden we iemand helpen aan een tandarts. Voor de medische zorg wordt normaliter doorverwezen.

In enkele gevallen konden klanten geholpen worden met spullen uit de Omduw-opslag in Overvecht. Onze opslag heeft een divers aanbod. Naast tafels en stoelen staan er ook een hometrainer, een kinderbedje en een rolstoel.

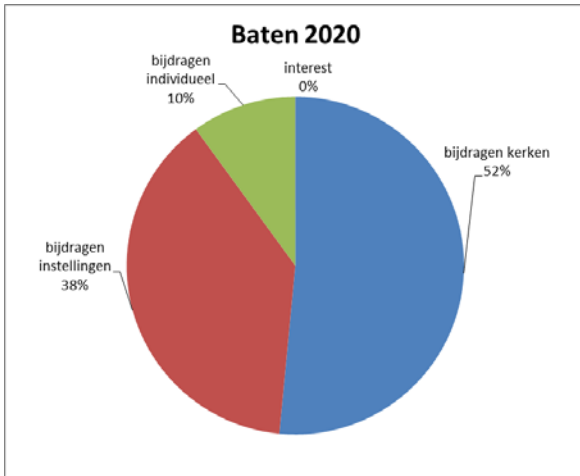
De instructies voor het spreekuur zijn in dit verslagjaar geactualiseerd.

Financiën

De belangrijkste bron van inkomsten zijn de Utrechtse kerken en enkele kerken in de omgeving van Utrecht. In het jaar 2020 werd het gebruikelijke beeld behoorlijk beïnvloed door de eenmalige gift uit de opgeheven stichting Catharijnehuis. De bijdragen uit de kerken zijn in 2020 iets toegenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Hetzelfde geldt voor de bijdragen die zijn ontvangen van individuele personen.

Baten

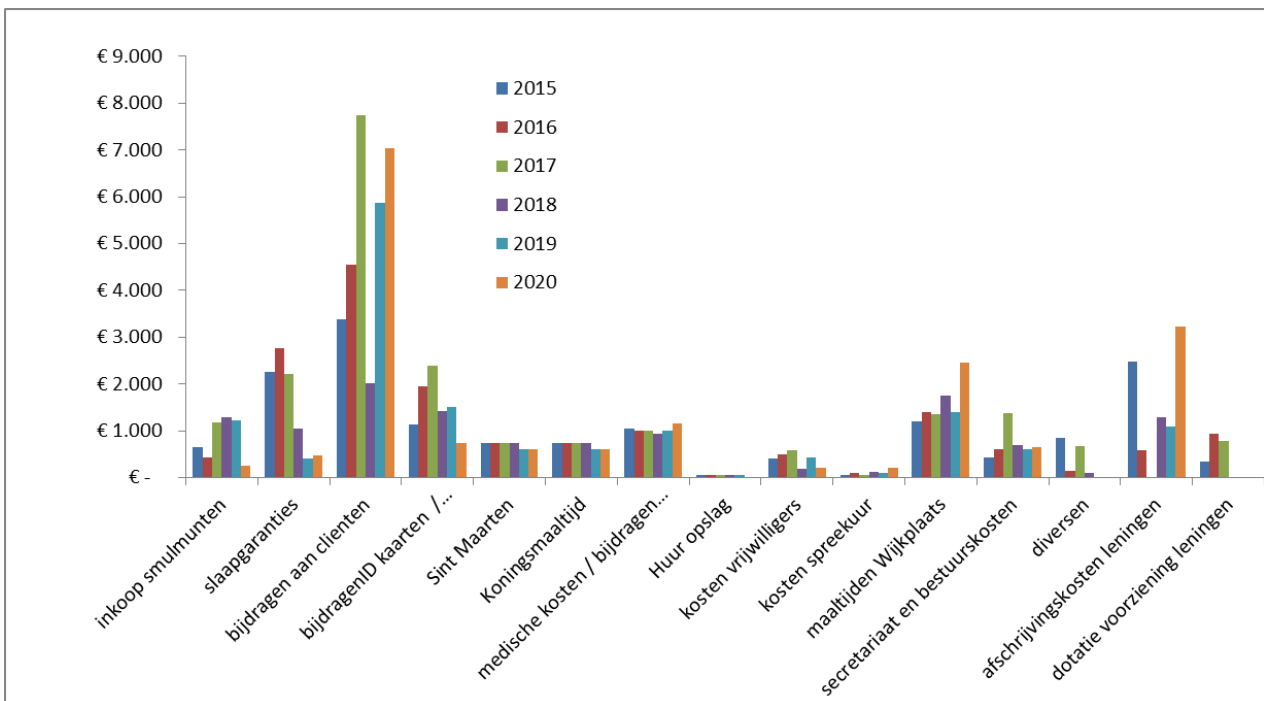
De totale ontvangsten in 2020 bedroegen € 26.013.
Daarvan was € 10.000 afkomstig van de genoemde eenmalige gift.

De lasten van de gewone exploitatie waren in totaal € 17.623.
Het exploitatietekort is € 1.610.

Lasten

Verdeling van de lasten:

Communicatie

In 2020 stelde het bestuur een communicatieplan op. Daarin worden vooral de bestaande kanalen beschreven die Omduw benut om de communicatie intern en extern goed te laten verlopen. De doelen van communicatie worden als volgt omschreven:

- Interne uitwisseling
- Bekendheid Omduw bij daklozen, kerken, organisaties, gemeente en politiek
- Bewustwording in kerk en samenleving van het dakloosheidsprobleem
- Draagvlak (in kerken) creëren en verstevigen
- Verantwoording afleggen van de activiteiten
- Signalering, lobby, beleidsbeïnvloeding

Vervolgens worden per doelgroep de middelen beschreven.

Een nieuw element in het communicatieplan is het voornemen om van tijd tot tijd een kort artikel te schrijven over het werk van Omduw, om dat aan te bieden aan b.v. kerkbladen/parochiebladen en partnerorganisaties. Bij het verspreiden van het jaarverslag 2019 werd zo'n artikel meegestuurd, en tevens via andere kanalen aan de aangesloten kerken aangeboden. Een aangepaste variant ging mee naar seculiere organisaties in het netwerk van Omduw.

Om het team van vrijwilligers op de hoogte te houden van ontwikkelingen werd in 2020 een zevental interne nieuwsbrieven rondgestuurd.

Website

De website stichtingomduw.com trok in 2020 een kwart meer bezoekers dan het jaar daarvoor. Zij waren op zoek naar informatie over het werk van Omduw, of over onderwerpen waarop de stichting actief is. Het aantal bezichtigingen steeg met ruim een derde.

- Aantal bezichtigingen: 3.640 (2019: 2.546)
- Aantal bezoekers: 1.908 (2019: 1.398)
- Aantal nieuwe berichten: 10 (2019: 6)
- De meeste bezichtigingen kwamen vanuit Nederland (2.977), de overige vanuit zo'n 30 andere landen.

De meest frequent bekeken onderwerpen waren:

- Informatie over Omduw: 2.150
- Gedichten: 638
- Situatie ex-gedetineerden: 139
- Financiële gegevens: 122
- Missieverklaring Omduw: 113
- Jaarverslag 2019: 48
- Werkplan Omduw 2020-2024: 43
- Herdenking bij de Levensboom: 43

In totaal werd ruim 425 keer een document gedownload van de website. Het betrof vooral het jaarverslag, de financiële gegevens en het werkplan van Omduw en documenten over het armoedebeleid in Utrecht en landelijk.

Maaltijden

Omduw is op verschillende manieren actief bij het verstrekken van eten aan dak- en thuislozen. Op 6 januari vond de jaarlijkse Koningsmaaltijd plaats. Dit is een traditie die al een aantal jaren bestaat en waarbij Omduw de dak- en thuislozen een gratis maaltijd aanbiedt. Van oorsprong was dit de Kerstmaaltijd.

De Maartensmaaltijd op kosten van Omduw op 11 november had maar 30 deelnemers, omdat vanwege corona alleen de mensen die in de Sleep Inn overnachtten mee konden eten. Op andere dagen betaalde de gemeente zowel het slapen als het eten van de bewoners van de Sleep Inn.

Omduw heeft ook in 2020 de zondagsmaaltijd in De Wijkplaats gesubsidieerd. Een aantal maanden verschaftte De Wijkplaats een 'take away' voor de dakloze mensen, omdat samen eten vanwege de coronaregels niet was toegestaan. In aanvang werden er zelfs maaltijden thuisbezorgd bij mensen aan de rand van de samenleving.

Ook de ACU in de Voorstraat heeft in de eerste maanden van de coronapandemie gratis afhaalmaaltijden verstrekt aan onze doelgroep. Omduw heeft dit particuliere initiatief gesponsord.

Een van de punten in ons werkplan 2020-2024 was het creëren van een tweede eethuis naast het bestaande Smulhuis. Dit is van belang omdat er te weinig eetplaatsen voor onze doelgroep in de stad zijn. Essentieel bij het creëren van een nieuwe eetplaats in de stad is het vinden van een geschikte locatie, van vrijwilligers en van geld. Een vijftal opties in de binnenstad werd door ons verkend en ook Stichting Emma aan de Cremerstraat werd benaderd. Helaas waren er steeds begrijpelijke bezwaren. Aan het eind van het verslagjaar kwam er onverwacht vanuit de Rooms-Katholieke Parochie Utrecht een aanbod voor een eetplaats. De koffieruimte in de Augustinuskerk werd aangeboden voor het organiseren van maaltijden voor ongedocumenteerden. Bij een eerste vergadering over dit aanbod in december bleek de gemeente Utrecht bereid te zijn de nieuwe eetplaats te financieren. Er werden twee coördinatoren gevonden die het project wilden trekken. Ook was de vraag wie het project als opdrachtgever zou begeleiden. De diaconie van de Protestantse Gemeente Utrecht en Omduw waren in principe bereid om als opdrachtgever te fungeren. Daar komt waarschijnlijk een andere oplossing voor. Een besluit daarover wordt in 2021 genomen. De verwachting is dat er in maart 2021 de eerste maaltijden genuttigd kunnen gaan worden in de Augustinuskerk. Wellicht kunnen op termijn ook anderen dan ongedocumenteerden in dit nieuwe eethuis terecht.

Samenwerking

Utrecht heeft diverse organisaties die werkzaam zijn voor dak- en thuislozen. Op verschillende momenten heeft Omduw contacten met enkele organisaties. Verschillende bestuursleden hebben een groot netwerk van formele en informele contacten in de kerken en met organisaties die werken met dak- en thuislozen en anderen die aan de rand van de samenleving zijn beland.

De bescheiden samenwerking met het straatpastoraat kreeg eind 2020 een extra impuls. Het straatpastoraat denkt namelijk na over haar toekomst en zoekt mogelijk samenwerking. Er is een eerste gesprek met de coach van het straatpastoraat over hun toekomst geweest.

Voor medische vragen verwijst Omduw meestal door naar de medische hulp die vanuit de dagopvang Herstart plaatsvindt. Ongedocumenteerden met medische vragen worden verwezen naar STIL. In dit verband doet STIL voor individuele hulp een beroep op financiële ondersteuning van Omduw.

Omduw is ook lid van het hulpverlenersoverleg dat eens in de zes weken gehouden wordt. In dit overleg wordt veel gesproken over de problematiek van de ongedocumenteerden. Ook spraken we over nachtopvang van dak- en thuislozen in de wintermaanden. Omduw deed namens het overleg een beroep op de gemeente Utrecht om dak- en thuislozen niet alleen in de nachten dat het vriest op te vangen - de zogeheten KoudWeerRegeling (KWR) - maar om de gehele winterperiode nachtopvang te realiseren. Tot nu toe is dat niet gerealiseerd.

De Toevlucht

In april 2020 is de nachtopvang voor mannen, De Toevlucht, verhuisd naar Kanaleneiland. Na een verbouwing van de voormalige bibliotheek (met gemeentelijke subsidie) had deze nachtopvang uiteindelijk een eigen onderkomen. Al vrij snel aan het begin van de coronapandemie was de nachtopvang 24/7 open voor de gasten en werden er ook maaltijden verstrekt.

Omduw maakt nog steeds conform de stichtingsakte deel uit van het bestuur, en sinds het najaar van 2020 ook lid van de Raad van Advies. Mede hierdoor vormt de diaconale predikant voor vluchtelingen-zaken niet langer alleen dit adviescollege. Deze predikant vult overigens al een aantal jaren een 'pechpot'. Deze pechpot beheert zij samen met Omduw. Omduw adviseert haar bij het besteden van gelden uit de pechpot. Het gaat daarbij steeds om kortdurende hulp.

De Armoedecoalitie

Omduw neemt deel aan het Armoedeplatform, onderdeel van de Armoedecoalitie Utrecht. In dit platform komt een groot aantal hulp- en belangenorganisaties bijeen, die op een of andere wijze actief zijn bij armoedebestrijding. Het is een knooppunt van onderlinge uitwisseling van informatie en ervaringen. Bovendien komt steeds het armoedebeleid van de gemeente aan de orde.

De maatregelen rond covid-19 hadden ook op de activiteiten van de Armoedecoalitie een flinke invloed. De vergaderingen van het Armoedeplatform moesten vrijwel alle digitaal plaatsvinden. De onderwerpen die daarbij aan de orde kwamen waren de zorgverzekering, de U-pas, Budgetcafé, de Voedselbank, vervoersarmoede, gevolgen van corona voor armen in Utrecht, Uitkering en de volgende stap, Cliëntenplatform Werk en Inkomen, uitkomsten Minima Effect Rapportage, Internationale armoededag, de Ronde van Sint Maarten, het Grote Utrecht Stadsdiner, Festival Mooi Meegenomen, Deel je verhaal, gezond en betaalbaar voedsel, en Jaarplan 2021.

Een activiteit als de Rijdende Straattafel, waarmee ervaringsdeskundigen regelmatig de wijken in gaan, kon vrijwel het hele jaar niet doorgaan.

In het najaar stonden er grote manifestaties op het programma, waarvan sommige niet en andere in sterk aangepaste vorm doorgingen. Op Wereldarmoededag, 17 oktober, zou 'heel Utrecht' met elkaar aan tafel gaan voor het Groot Utrecht Stadsdiner, te houden op een twintigtal locaties. Uiteindelijk kon dit op een paar plaatsen met kleine groepen en strenge maatregelen doorgaan, maar voor het grote publiek werd snel geswitched naar een online programma vanuit de bibliotheek op de Neude, terwijl iedereen bestelde gratis maaltijdsoep thuis kon eten, met elkaar verbonden door een schakelprogramma op RTV-Utrecht. Er waren 8000 maaltijdpakketten verspreid, dus het was wel een grote samenkomst-met-afstand.

Op 6 en 7 november zou een aangepaste viering van het Sint Maartensfeest plaatsvinden op het Berlijnplein in Leidsche Rijn. Voor dit evenement werkte de Armoedecoalitie, net als bij het Groot Utrechts Stadsdiner, samen met Sharing Acts Society, bibliotheek, Sint Maarten Parade en Stichting Dialoog. Hoewel hiervoor al een anderhalvemeterprogramma was bedacht, moest dit grote evenement op het laatste moment ook afgeblazen worden en vervangen worden door een online-evenement dat ook werd uitgezonden door RTV-Utrecht.

In december werd de informatie- en weggeefmarkt 'Mooi meegenomen', die de Armoedecoalitie jaarlijks rond Wereldarmoededag organiseert, alsnog kleinschalig gehouden op een paar locaties in Kanaleneiland.

Er was een tijd

Je gaf iemand een hand
En kreeg een hand retour.
Je gaf iemand een kus
En kreeg een kus terug.

Nu staan we, geheel onthand
En met vermomde mond,
Naar elkaar te gebaren
Op veilig gewaande afstand.

Het is raar en naar
En bijna niet te doen:
Elkaar handsfree begroeten
En liefhebben zonder zoen.

Leo Mesman, bestuurslid Omduw